

Verleidelijke dames op tabaksdozen

Een erotische dame of een kalender op de tabaksdoos? Het kon allemaal in de achttiende eeuw.

ERWIN BOERS

Amateur-archeoloog Robbie Ferwerda vond de afgelopen maanden in Leeuwarden een flinke voorraad achttiende-eeuwse tabaksdozen. Hierop staan veel bijzondere afbeeldingen en teksten.

Ferwerda kan het zelf bijna niet geloven. „Der hewwe un hoop andere meensen socht, mar ik fyn no juist al die dozen”, zegt hij. Ze lagen in de grond onder de Mercuriusfontein.

Ferwerda is er altijd als de kippen bij als de bodem overhoop wordt gehaald. Toen hij had uitgevogeld waar de grond van de Wirdumerdijk naar toe werd gebracht, snelde hij er met zijn metaaldetector achteraan.

Collega's van de archeologische werkgroep vonden al veel meer bijzonderheden, zoals de leeuwenkop die vroeger aan de waterpoort heeft gehangen. De amateurs zijn vooral geïnteres-

‘Der hewwe in hoop meensen socht, mar ik fyn no juist al die dozen’

seerd in de grond uit de Oude of Heerengracht, ter hoogte van de Wirdumerpoort. Bij deze ingang naar de stad lieten mensen vaak goederen in de gracht vallen.

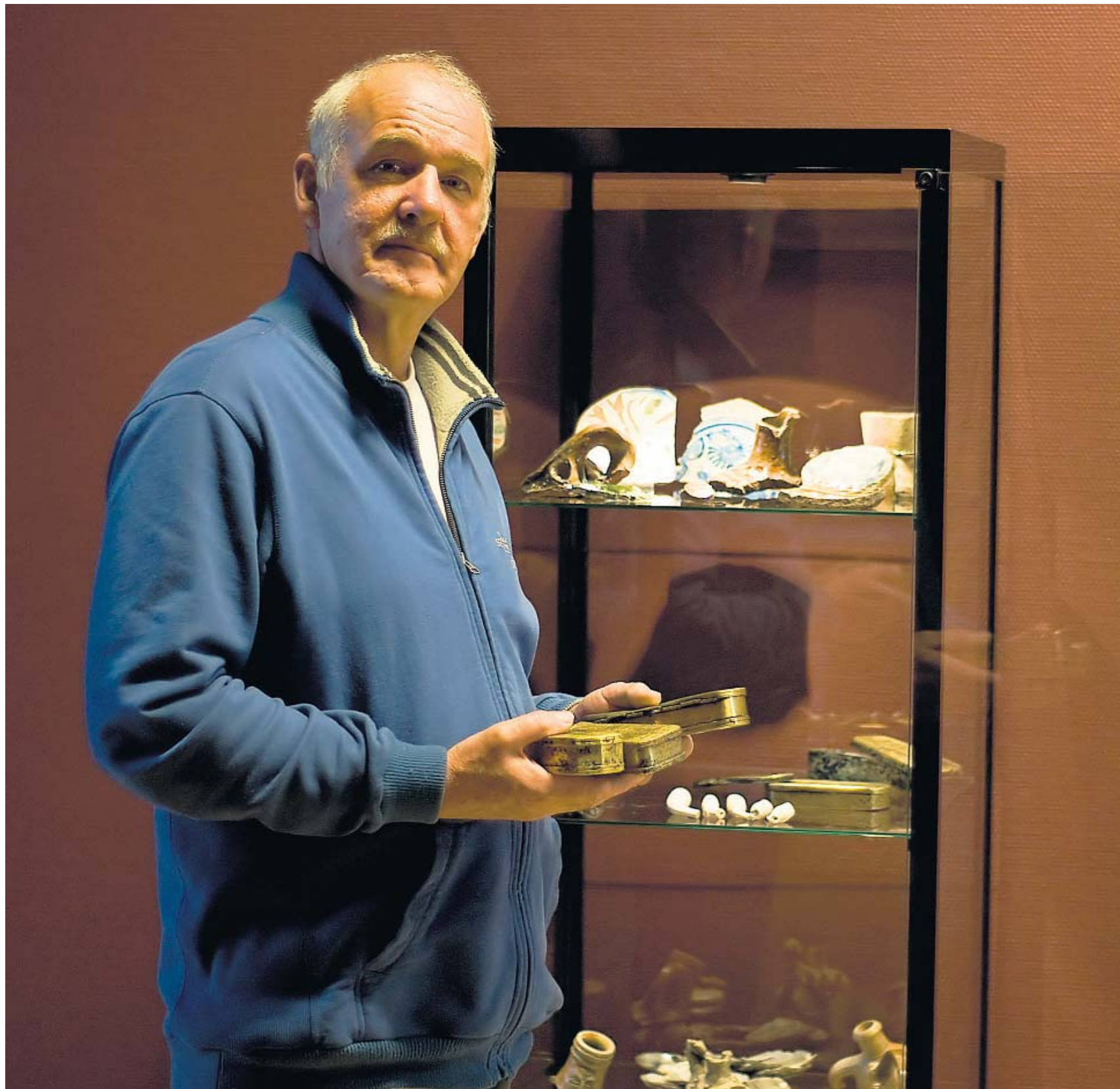
Ferwerda vond in totaal vier complete tabaksdozen en nog eens vier halve. Ze lijken gemaakt van messing en koper.

Enkele exemplaren waren nog gevuld met Goudse pijpjes. In één doosje bevond zich een pijpenrager, bedoeld om oude tabak uit de pijp te pulken.

Na wat schoonmaakwerk werden afbeeldingen zichtbaar. „Met de hand gegraveerd”, zegt Johan Koning, die veel studie heeft gemaakt van metaalvondsten. Eentje toont het stadsgezicht van Zutphen, een andere komt uit Utrecht en bevat een tekst over vrijheid en moed.

Ferwerda en Koning zijn het meest enthousiast over een kistje met hierop een kalender. De andere kant laat een tabel zien die bedoeld lijkt voor afstandsbeplanning in de scheepvaart.

Er zitten ook dozen bij met minder verheven voorstellingen.

Amateur-archeoloog Robbie Ferwerda met de zeven tabaksdozen die hij bij de voormalige Wirdumerpoort heeft gevonden. FOTO LC/PATRICK VAN DER WAL

Eentje toont vier mannen, die het fortuin zoeken in het vuur, in het water en in de aarde. Het verhaal eindigt met een naakte dame die uitnodigend haar lakens optilt. Zij kan het fortuin wel aanwij-

zen, meldt zij. Zulke voorstellingen met erotische ondertoon waren in die tijd niet ongewoon.

De dozen waren niet heel kostbaar. Toch waren ze wel zo bijzonder dat mensen ze niet zomaar in

de gracht zouden gooien, denkt Koning.

Hoe ze daar terechtwamen, is dan ook onduidelijk. De dozen zijn nu samen met andere vondsten uit de gracht te bewonderen

in het Historisch Centrum Leeuwarden (HCL).

Wie van archeologie houdt, moet het HCL de komende maanden zeker in de gaten houden. Hier komt begin volgend jaar na-

melijk een officieel archeologisch steunpunt. Op de bovenverdieping van de leeszaal is dan een uitgebreide expositie te bewonderen met documentatie van alle vondsten.